

EMLÉKEZTETŐ

A KIVÁLÓAK ISKOLÁJA

A Zilahy-adomány

690/1942. ügyszám.

KÖZJEGYZŐI OKIRAT

Előttem, dr. Markó István budapesti királyi közjegyző előtt az alulírott helyen és napon megjelentek: Zilahy Lajos író és felesége született Bárczy Piroska, budapesti II., Ady Endre utca 22. lakosok, akiket személyesen ismerek és a következő

AJÁNDÉKOZÁSI NYILATKOZATOT

tették.

1. Alulírott Zilahy Lajos és felesége, született Bárczy Piroska, összes ingatlan és ingó vagyonukat, valamint engem, Zilahy Lajost illető úgy belföldi, mint külföldi mindennemű és összes szerzői jogaimat, beleértve ezután megírandó műveim szerzői jogait is, úgyszintén a tulajdonomat képező Pegazus és a Híd vállalatok engem illető összes tiszta jövedelmét visszavonhatatlanul a magyar királyi kincstárnak adományozzuk azzal a meghagyással, hogy ezt a vagyont a magyar ifjúság magasabbrendű, magyar és az igaz értelemben vett keresztény szellemű nevelésére fordítsa. Közelebbről meghatározva azon elvek alapján, amelyek a Kitűnők Iskolájának gondolata körül egyrészt a magyar közvélemény, másrészt magyar szakférfiak elbírálása során kialakultak. Feltétlenül szabjuk, hogy az iskola egykori házunk telkén épüljön meg s azon a helyen, ahol az első Budapestre hullott bomba becsapott, az áldozatul esett

Keresztfalvi Irma, Jankó Mária és Jankó Beáta emlékére, esetleg az épülő falak közé ékelve kicsiny kápolna emeltessék.

2. Ezen elhatározásunk visszavonhatatlan, ha azonban a meghatározott cél a megajándékozott hibájából nem valósulna meg, úgy ezt a megajándékozott részéről durva hálátlanságnak minősítjük és fenntartjuk magunknak a jogot, hogy az ajándékozás tárgyait visszakövetelhessük, amely idegen dologra vonatkozó dologi jogunk biztosítására a megajándékozottat ezennel eltiltjuk az ajándékozott vagyon elidegenítésétől és megterhelésétől, amely elidegenítési és megterhelési tilalom telekkönyvi bejegyzés által biztosítandó. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a meghatározott cél nem a megajándékozott hibájából, hanem történelmi események folytán nem érhető el.

3. Ajándékozás tárgyát nem képezik a legszükségesebb életfenntartási ingóságok, valamint engem Zilahy Lajost megillető írói jövedelmeknek az a része, amely számunkra szerény megélhetést biztosít.

4. Én, Zilahy Lajosné, Bárczy Piroska kijelentem, hogy férjem esetleges elhalálása esetén az ajándékozási szerződést özvegyi jog, vagy bármely más jogcímen meg nem támadom.

5. Ajándékozásunk tehermentesen történik, de ami gyermekünk, Mihály jogait illeti, az élő magyar jog rendelkezéseit a megajándékozottra hártjuk.

6. Ezen ajándékozásunk oly visszavonhatatlan ajánlatnak tekintendő, amely a m. kir. kincstár elfogadásával válik teljes joghatályúvá és befejezett ajándékozási szerződéssé.

7. Megajándékozott ez ajándékozási ajánlatunk elfogadása napján lép birtokba, amely időtől kezdve lépnek érvénybe a birtokbalépés összes jogkövetkezményei.

8. Alulírott Zilahy Lajos, mint az ajándékozás tárgyát képező és a Budapest Székesfőváros dunajobbparti részének 8841. és 16513. számú telekkönyvi betétében A + 3 és A + 3–5. sorszám, 15093/4., 15093/2., 15093/3., 15093/5., az 5026. számú telekkönyvi betétben A + 4 15097/3. helyrajzi számok alatt foglalt ingatlanok egyedüli tulajdonosa, feltétlen beleegyezésemet adom ahhoz, hogy a fenti ingatlanok tulajdonjoga a 2. pontban körülírt terhelési és elidegenítési tilalom bejegyzése mellett a megajándékozott javára telekkönyvileg bekebeleztessek.

9. Korlátlan számú hiteles kiadvány mindkét fél részére kiadható.

Ezt a közjegyzői okiratot feleknek felolvastam, akik azt jóváhagyták és előttem saját kezűleg aláírták.

Kelt Budapesten, 1942. szeptember hó 15-én.

Aláírások.

ZILAHY AJÁNDÉKA

Mennél többet gondolkodom ezen az eseményen, főleg pedig a hatáson, amelyet a sajtóban és a közvéleményben kiváltott, annál erősebb csábítást érzek arra, hogy kortörténeti, sőt kőrtörténeti tanulmányt írjak, komoly szociológiai mérlegelést végezzek mai életünkről olyan terjedelemben, amely meghaladja az összes írásban tett nyilatkozatok és cikkek mértékét, amit mellette vagy ellene leírtak. Mert ez az élet, ez a kor, vagy ez az idő, amelyben élünk, amit élünk, nem vetközhetett volna meztelezenebbre, mint éppen Zilahy ajándéka előtt. De jól van ez így: Zilahy nemcsak egy szépséges és nagyon esedékes intézmény alapjaival ajándékozta meg a magyar népet, hanem oly cselekedettel is, amely minden magyarnak önvizsgálatra, a kortársnak pedig a kor felülvizsgálatára nyújt alkalmat. S ilyen alkalmak ritkán jönnek.

Mi történt? Az író egy rettenetes, az apokalipszis méretein is túlömlő élmény hatása alatt végső formát ad egy elképzelésnek, amit régen hordozott: minden vagyonát az államra hagyja egy oly intézmény létesítésére, ahol a magyar nép tehetségeit nevelnék, új vezető réteget a nemzet felemelésére. A cél magasztos és nemes. A vagyon tekintélyes, de nem tekintélyesebb, mint a hasonló, akár egyházi, akár világi célokra tett alapítványok. Most felvetődik a kérdés: minden alapítványt úgy fogadott a közvélemény, ahogyan Zilahyét fogadta? Alig hihető ez! Viszont nagyon is valószínű, hogy ha így reagált volna minden kor az alapítványokra, akkor a világi és egyházi közületek nem jelentéktelen lehetőségektől estek volna el attól az időtől a mai napig, amióta közvélemény és „nyilvánosság” van s működik, nem is működik, hanem ítélik ebben az országban. A felszított és felidézett események magyarázatát hát nem Zilahy Lajosban, nem az alapítvány természetében, nem annak céljában, hanem a kor lelkiállapotában kell keresnünk.

Egyre erősebb az a hitem, hogy a mai kor éppen így fogadna minden más fundálást, nemcsak Zilahyét. Miért? A felelet egyszerűbb, mint hinnők. Már két-három esztendeje oly hajsza folyik a gazdagodás után ebben az országban, hogy ilyet a magyar ipari és kereskedelmi élet eddigi történetében alig észlelhettünk. Mindenütt alapítások, mindenütt megszállások. Mindenfelé a gazdagodás jelszavai. Bámulatos sorsok és életek alakulnak most a pénz és a gazdagodás jegyében. A mai magyar előtt semmi sem lehetetlen, ami a pénzügyi emelkedéssel függ össze. Vannak ismerőseim, akik e két-három esztendő alatt érthetetlen sikerrel végigpróbálták a tevékenységek egész skáláját, holott eddig az volt a szokás, hogy ki-ki egy tevékenységből igyekezett boldogulni egész életén át. Kereskedtek cukorral, miután összegyűjtöttek egy csomó pénzt, rátértek az italokra, innen, hentesekkel vagy nagyvágókkal társulva a filmgyártásra, innen istállótartásra és futtatásra, s ki tudja, hol fognak megállani?

Gazdagodni s boldogulni! Ez a kor mai jelszava, fő értelme, célja, hite. S most jön egy ember, akit eddig a film mezején szerencsés vállalkozónak s ennél fogva példaképnek tekintenek s a maga módján fellázad az ellen, hogy e kor továbbra is példaképének tartsa őt. S ilyeneket ír le: „Az élet anyagi értelme megszűnt bennem, mint egy gyertyaláng, ami a zsíromból táplálkozott és egyszerre elfűjták.” A kor mindig könyörtelen volt, ha azok szálltak vele szembe, akikben ideálként hitt, akiket példaképnek tartott. Ennél nagyobb lázadást nem ismernek a közösségek. Van is abban valami fölháborító, ha olyantól kapjuk a mellbeütést, vagy olyan mondja szemünkbe az igazságot, akit a magunk dolgainak a pártján hittünk akár tényleg, akár a látszatok szerint.

A tanulságok a fentiek után nem Zilahy felé, hanem a mai kor felé mutatnak. Nem vonjuk le őket, mert retteneteseek. Csak feltesszük a kérdéseket s félve hártjuk el, hogy azokra bárhonnán is igennel feleljenek. A következő kérdések merülnek fel. Nem tudunk már hinni a nagy és nemes tettekben? Képtelenek vagyunk elfogadni a tetteket a bevallott motívumok alapján, s csak arra vagyunk immár képesek, hogy veséket vizsgáljunk és vélt okokat fedezzünk fel a tettesek mögött? Teljesen elfelejtettük már azt, amire az író rájött és cselekedetével önmagára kötelezően elfogadta: „Ígét hirdetni nem lehet úgy, hogy egyik kezemmel a magas célra mutatok, másik kezemmel az ige hirdetéséből vagyont gyűjtök?” S az örülteknek kijáró nevetséges konfidenciával mosolyogjuk meg e vallomást: „Miért léptem erre az útra? Mert érzem, hogy ha a magyarság most nem áll talpra, végórái ütnek. Feladatokat érzek népem és nemzetem sorsában, de már nem hiszek a pusztá gondolatokban?” S csak arra vagyunk képesek, hogy hibává és bűnné változtassunk minden nemes szándékot, mialatt az megteszi az utat az egyén világából a közösség világába? Hová jut így az egyén, és hová jut a közösség?

JÓCSIK Lajos

Magyar Csillag, 1942. november 1.